

JAARVERSLAG 2024

Vereniging Vrienden van de Heemtuin Malden

INHOUD

Voorwoord

1. Natuurbeheer.....	P. 3
2. Natuureducatie	P. 4
3. Vereniging, bestuur en financiën	P. 4
4. De werkgroepen.....	P. 9

Informatie en contact

Bezoekadres	Heemhuis, Bosweg 8a, Malden
Postadres	Pitrus 37, 6581 RM Malden
Bankrekening	NL41 RABO 0131 6382 11
E-mail	heemtuin@heemtuinmalden.nl bestuur@heemtuinmalden.nl
Social media	www.heemtuinmalden.nl www.instagram.com/heemtuin_malden/ www.facebook.com/HeemtuinMalden
Info akkers	www.instagram.com/akkersheemtuinmalden/ sites.google.com/view/akkersheemtuinmalden/akkers-heemtuin-malden

Voorwoord

De Vereniging Vrienden van de Heemtuin Malden kreeg ruim 45 jaar geleden acht hectare grond in gebruik voor natuurbeheer en natuureducatie. In de loop van de tijd is dit stuk grond ontwikkeld tot een landschap dat karakteristiek was zo'n honderd jaar geleden. De biodiversiteit van toen proberen we door middel van gericht beheer zichtbaar te maken voor het publiek. De inzet van al onze vrijwilligers biedt een bijzondere bijdrage aan het in stand houden van dit unieke landschapspark. We zijn constant op zoek naar nieuwe wegen en manieren om ons verhaal over biodiversiteit en natuurwaarde te vertellen. En we zoeken meer verbindingen met de maatschappij om ons heen.

Namens het bestuur,

Wim van der Meer

1. Natuurbeheer

De biotopen van de Heemtuin Malden zijn:

Haag, gemengd bos, houtkapbos, schraal grasland, heide, vlechtheg, houtwal, amfibieënpool, ven, akkers, moestuin en kruidentuin. Ook worden er bijen gehouden.

Natuur in de Heemtuin Malden

Al 36 jaar is Gerrit-Jan van Prooijen werkzaam in de Heemtuin Malden, de eerste twee jaar als beheerder en daarna als adviseur en vrijwilliger.

Aanvankelijk werd gedacht dat het heemtuinbos rond de oorlogsjaren is ingeplant met grove dennen zoals dat vaker gebeurde op droge zandgronden. Echter na het raadplegen van oude kaarten en gesprekken met Jef Gielen, bleek dat er al voordat de dennen werden aangeplant een bos lag. Dit bos werd gebruikt om zogenaamd geriefhout te oogsten, dat is hout dat onder andere wordt gebruikt bij de productie van gereedschappen. Dit stukje bos werd omzoomd door wallen om vee en wilde grazers uit dit gebruikersbos weg te houden. De aanwezigheid van dat oudere bos verklaart ook de aanwezigheid van diverse planten die je niet in een jong bos zou verwachten, zoals salomonszegel.

Daarmee komen ook de wallen in een ander daglicht te staan. Er werd jaren gedacht dat de Heemtuin over twee historische wallen (noord- en zuidwal) beschikt, maar ook de wallen aan de west- en oostkant horen bij de historische wallen.

Weliswaar zijn die wallen in de loop van de tijd opgehoogd, maar de kern is dus zeker historisch. Dit wordt bevestigd door Jef Gielen die aantoonde dat alle vier wallen van de Heemtuin Malden op oude kaarten zichtbaar zijn.

De informatie die al jaren over dit stukje van Malden de ronde doet, kan herschreven worden en aangevuld. Daarnaast vormt het een mooie aanleiding om de komende jaren meer aandacht aan dit stukje geschiedenis te gaan besteden. We gaan aan de slag om te kijken op welke manier we dit stukje van het oude cultuurlandschap beter voor het voetlicht kunnen brengen en het echte verhaal kunnen vertellen.

In het verslag van de werkgroep beheer wordt uitvoerig ingegaan op de verrichtingen in 2024.

*Biologisch adviseur van de Heemtuin is Gerrit-Jan van Prooijen.
Hij adviseert over natuurontwikkeling en natuurbeheer en werkt mee in de werkgroep beheer.*

2. Natuureducatie

Natuureducatie is een van de doelen van de Heemtuin Malden. Hieraan wordt op verschillende manieren invulling gegeven.

Een groot deel wordt uitgevoerd door de werkgroep educatie. Zij doen daarvan verslag bij het onderdeel 'De werkgroepen'. Hun aandacht gaat vooral uit naar natuureducatie voor basisschoolleerlingen, daarbij wordt samengewerkt met NME Plaza, een adviesbureau op het gebied van natuur- en milieueducatie.

Ook aan educatie voor volwassenen wordt gedaan, zij het minder structureel maar daarom niet minder belangrijk. Er worden rondleidingen gehouden door de werkgroep rondleidingen, waarvan ook verderop een verslag te vinden is.

Maar ook bij elk bezoek van gasten zoeken we naar aanknopingspunten om in gesprek te komen over natuurbeleving, natuur bewustwording, biodiversiteit, klimaat en alle andere onderwerpen die de bezoeker leidt naar (nog) meer interesse in de natuur.

Een van de nieuwe dingen die zijn opgezet is 'Ontmoetingen in de natuur'. Een middag in de week waarop onze gastheer of -vrouw bij het Heemhuis koffie, thee of fris schonk voor bezoekers van de Heemtuin. Een mooie gelegenheid om in gesprek te komen over allerlei zaken die (in)direct te maken hebben met natuur, milieu of klimaat. Van deze openstelling werd vaak gebruik gemaakt door incidentele bezoekers die zich al fietsend lieten verleiden door het aanbod van een gratis kopje koffie. De gulle vrijwillige bijdragen maakten duidelijk dat dit initiatief werd gewaardeerd. Ook enkele buurtbewoners die al dan niet met mantelzorger aanschoven, konden dit erg waarderen. De middag werd als pilot opgezet en zal in 2025 zeker een vervolg krijgen.

3. Vereniging, bestuur en financiën

Vereniging en bestuur

De nieuwjaarsbijeenkomst was op 13 januari 2024. Naast het uitdelen van de 'Opsteker 2023' aan Paul Noort en Diana van Starrenburg lichtte onze voorzitter Dieuwke Oegema het nieuwe kunstwerkje, dat werd gemaakt - met inspiratie opgedaan in de Heemtuin - door Gerda Tigchelaar, ook toe. De 'Opsteker 2024' werd op de nieuwjaarsbijeenkomst van 4 januari 2025 postuum uitgereikt aan Margriet van Pelt voor haar jarenlange (vanaf de oprichting van de Heemtuin) inzet voor de Heemtuin.

Op 2 maart was de aftrap van de nieuwe werkgroep communicatie. Met Marja Kleijn, Karin van Montfoort, Hanneke Swinkels en Maaïke ten Westenend Marja Kleijn is na een korte periode gestopt.

15 maart ontvingen we tijdens de bestuursvergadering wethouder Wim Wink. Zijn portefeuille bestaat uit: vrijwilligerswerk, inwonersparticipatie, recreatie en energietransitie.

De NLdoetdag in maart (de 16de) was weer een groot succes, evenals de Natuurwerkdag begin november. Aan beide dagen hebben veel vrijwilligers (eigen én van buiten) deelgenomen. Beide dagen met koffie en wat lekkers en een heerlijke lunch.

De jaarvergadering vond op 27 maart plaats in het goed geoutilleerde clubhuis van Tennisvereniging Malden. Een fijne samenwerking met de tennisclub is hiermee begonnen. René Krekels hield na afloop een lezing met beeldmateriaal over de bedgewoonten van kleine beestjes.

Vanaf april/mei zijn er ontmoetingen in de natuur geweest. Elke donderdagmiddag werd koffie/thee aangeboden aan bezoekers van de Heemtuin. Bij goed weer was dit duidelijk zichtbaar voor bezoekers en passanten en werd hier dankbaar gebruik van gemaakt. Het leverde vaak goede gesprekken op over de waarde van de natuur, de biodiversiteit in het algemeen en de Heemtuin in het bijzonder.

Er waren dit jaar weer twee coördinatorenvergaderingen: op 20 april en 19 oktober. Positieve bijeenkomsten.

Dit jaar werd de Heemtuinpostbus opgeheven. Het nieuwe postadres is: Pitrus 37, 6581 RM Malden.

11 juni hebben we het college van B&W met fotograaf op bezoek gehad.

Ook dit jaar weer op 9 juli een optreden van de Canisius Concertband. Helaas waren de weergoden ons niet gunstig gezind en moest het optreden worden ingekort. Ook tijdens de buurtmuziekavond was het weer niet goed. Dit evenement konden we verplaatsen het winkelcentrum te Malden.

De gebruikelijke NME-vergaderingen (Natuur Milieu Educatie) zijn op 5 april bij Kadans gehouden en op 15 november in het Heemhuis. Voor 2025 zal alleen Mirjam Jetten deze vergaderingen bijwonen. Het bestuur zal één keer per jaar overleggen met Els Rademacher.

We hebben het afgelopen jaar meegedaan aan de Open Monumentendag op 15 september omdat het thema was: Routes, Netwerken en Verbindingen. Helaas was er weinig belangstelling. We hebben de conclusie getrokken om niet meer mee te doen met Open Monumentendag, het trekt te weinig publiek en is niet relevant voor ons als Heemtuin Malden.

Eind 2024 zijn er opnamen gemaakt door Omroep Gelderland voor het programma Van Gelders Grijs met Jochem van Gelder. Op 2 februari 2025 is het programma uitgezonden en is nu terug te zien op: <https://www.gld.nl/tv/aflevering/van-gelders-grijs/292792>.

Als bestuur hebben we twaalf keer vergaderd.

Daarnaast was er (telefonisch) overleg met Katalys. Een adviesorganisatie die lokale initiatieven ondersteunt (voorheen Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij). We hadden om advies gevraagd voor een verantwoorde besteding van de twee verkregen nalatenschappen. Resultaat van die gesprekken met Katalys is een advies om te onderzoeken of en hoe renovatie van het Heemhuis mogelijk is. De daarvoor ingestelde commissie Heemhuis heeft eind 2024 de mogelijkheden voorgelegd aan het bestuur, waarop nog een vervolgonderzoek wordt ingezet in verband met de financiële mogelijkheden.

Hierdoor is ook de verdere ontwikkeling van een visie voor de toekomst van de Heemtuin in gang gezet en daarmee samenhangend de opstelling van een beleidsplan voor de komende jaren.

Het ledental schommelt zo rond de 150 leden. We hebben drie soorten leden: leden donateurs, werkende leden en werkende leden die tevens donateur zijn. Wij hebben zes ereleden.

Helaas heeft Dieuwke Oegema vanaf oktober wegens persoonlijke omstandigheden niet meer deelgenomen aan het bestuur en haar voorzitterschap per 1 januari 2025 neergelegd.

Het bestuur is herbenoemd op de ledenvergadering d.d. 27 maart 2024 en bestaat uit:

Dieuwke Oegema, voorzitter (tot 1 januari 2025),

Hetty Koemans, secretaris,

Joost van Dantzig, penningmeester,

Wim van der Meer, algemeen lid, tevens websitebeheerder.

Julianne van Megen trad op 27 maart 2024 af als algemeen lid.

In de loop van 2024 is Maaïke ten Westenend toegetreden als aspirant lid.

Het bestuur wordt ondersteund door:

Karin van Montfoort, ledenadministratie,

Paul Noort, vrijwilligerscoördinator (werving/introductie) en samen met zijn vrouw verzorging lunches,

Pim Janssen, verzorging lunches,

Julianne van Megen, beheer Heemhuis,

Diana van Starrenburg, eindredactie Heemrank en jaarverslag.

Financiën

Financiën 2024

Het jaar 2024 is afgesloten met een negatief resultaat van € 2.936; begroot was een negatief resultaat van € 5.000. Het minder negatieve resultaat ten opzichte van de begroting (€ 2.064), wordt verklaard door de hogere baten (€ 848) en lagere kosten (€ 1.216). Het negatieve resultaat over 2024 wordt gefinancierd vanuit in eerdere jaren opgebouwde reserves.

In 2024 liggen de gerealiseerde baten € 848 hoger dan begroot, voornamelijk verklaard door een combinatie van een hoger toegezegde subsidie en meer eenmalige giften.

De kosten over 2024 zijn € 1.216 lager dan begroot, ondanks een incidentele post voor advieswerkzaamheden voor het herstel van de wallen in de Heemtuin, groot € 1.815.

Aan huisvesting- en inventariskosten is € 1.244 minder besteed dan begroot, voornamelijk door lagere energiekosten. Daarnaast zijn de kosten voor centrale organisatie € 697 lager dan verwacht, grotendeels verklaard door de lagere kosten voor de organisatie van de Algemene Ledenvergadering. Onder de kosten voor werkgroepen, activiteiten en lesvernieuwing zijn kosten opgenomen voor de individuele werkgroepen en uitgaven voor bijzondere activiteiten, zoals NLdoet. Ook de gerealiseerde kosten voor werkgroepen en lesvernieuwing lagen in 2024 onder de begroting, namelijk € 832.

In 2024 is besloten een externe adviseur in te huren voor het opstellen van een projectplan met kostenraming voor het restaureren van diverse wallen op de Heemtuin. Deze kosten, groot € 1.815, waren niet begroot en zijn opgenomen onder de onvoorziene uitgaven.

Het resultaat over 2024 is verwerkt op de algemene reserve en bestemmingsreserves (zie de 'resultaatbestemming' in de staat van baten en lasten).

De algemene reserve eind 2024 is € 81.951 en de bestemmingsreserves zijn € 84.315. De bestemmingsreserves bestaan uit: Schenkingen € 83.899 en Lesontwikkeling € 416.

In 2024 is voor € 1.484 van de ontvangen rente toegevoegd aan de bestemmingsreserve Schenkingen (jaar 2023: toevoeging € 874).

De saldi op de bank zijn op 31 december 2024 € 126.052. Ten opzichte van 31 december 2023 is dit een stijging van € 2.281.

Toewijzing bestemmingen aan algemene reserve

De algemene reserve laat zien welk deel van de bezittingen (de activa kant van de balans) met eigen vermogen is gefinancierd. De algemene reserve, eind 2024 groot € 81.951, bestaat voor € 33.192 uit de opstallen Heemhuis en Bijenstand. Deze vertegenwoordigen geen echte waarde, want mocht de vereniging opgeheven worden, dan vervallen deze aan de gemeente. De 'bestedbare' resterende hoogte van de algemene reserve eind 2024 komt hiermee uit op € 48.759.

Over de vorming en de hoogte van een continuïteitsreserve vanuit de algemene reserve is nog geen besluit genomen. Dit is een reserve die de vereniging minimaal in kas wil hebben om voor een nader te bepalen periode de standaard verenigingskosten te kunnen betalen in geval de inkomsten flink teruglopen.

Bestemmingsreserve Schenkingen

In de komende jaren speelt een aantal belangrijke vraagstukken, waar het bestuur zich bezig mee wil gaan houden. Dit zijn onder andere de toenemende vergrijzing binnen de vereniging en de te verbeteren verbinding/ uitwisseling met de omgeving van de vereniging. Daarnaast willen we ons ook richten op herstel en beheer van de aanwezige walstructuren.

Het bestuur is aan het onderzoeken welke investeringen – gefinancierd vanuit de ontvangen schenkingen – zouden kunnen bijdragen aan het oplossen van deze vraagstukken.

Begroting jaar 2025

Bij het opstellen van de begroting wordt rekening gehouden met de deelbegrotingen van de diverse werkgroepen, de adviezen van de werkgroep techniek en de gewenste investeringen die niet aan specifieke groepen gebonden zijn. De baten worden realistisch ingeschat en de kosten worden ruim begroot.

In 2025 is een negatief resultaat begroot van € 4.370. De begrotingsoverschrijding financieren we uit de in eerdere jaren opgebouwde reserves.

De baten zijn voorzichtig ingeschat. De begrote kosten zijn gebaseerd op ervaringen vanuit het verleden en bevatten - net als in voorgaande jaren - een voorziening voor reparatiewerkzaamheden als gevolg van vandalisme en/of diefstal. Daarnaast zijn de kosten prudent begroot om onvoorziene uitgaven op te kunnen vangen.

Investeringen, die bijdragen aan de oplossing van de vraagstukken waar het bestuur zich de komende tijd op gaat richten (zie paragraaf 'Bestemmingsreserve Schenkingen'), zijn niet opgenomen in de begroting 2025. Investeringen op door het bestuur verder uitontwikkelde plannen zullen pas worden gedaan na instemming door de Algemene Ledenvergadering.

Het begrote negatieve resultaat van € 4.370 wordt als volgt bestemd: € 1.238 wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve schenkingen (deel rente) en € 5.608 wordt onttrokken aan in de eerdere jaren opgebouwde algemene reserve en bestemmingsreserves Lesontwikkeling.

Overzicht

STAAT VAN BATEN EN LASTEN	Begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023	Begroting 2025
Baten				
Subsidie gemeente Heumen	€ 7.500	€ 7.735	€ 7.503	€ 7.890
Donaties	€ 2.370	€ 2.155	€ 2.370	€ 2.200
Giften, schenkingen en sponsors	€ 450	€ 840	€ 57.429	€ 600
Overige opbrengsten	€ 2.180	€ 2.618	€ 7.047	€ 2.210
Totaal baten	€ 12.500	€ 13.348	€ 74.349	€ 12.900
Lasten				
Huisvesting- en inventariskosten	-€ 5.180	-€ 3.936	-€ 9.324	-€ 5.370
Kosten centrale organisatie	-€ 2.000	-€ 1.303	-€ 2.049	-€ 1.920
Bureau- en administratiekosten	-€ 1.480	-€ 1.200	-€ 1.514	-€ 1.590
Kosten werkgroepen / activiteiten / lesvernieuwing	-€ 2.950	-€ 2.118	-€ 2.460	-€ 2.340
Onvoorziene uitgaven	€ 0	-€ 1.815	€ 0	-€ 250
Afschrijvingskosten	-€ 5.890	-€ 5.912	-€ 7.514	-€ 5.800
Totaal lasten	-€ 17.500	-€ 16.284	-€ 22.861	-€ 17.270
Resultaat	-€ 5.000	-€ 2.936	€ 51.488	-€ 4.370
Resultaatbestemming				
Algemene reserve	-€ 5.462	-€ 4.020	-€ 5.485	-€ 5.258
Bestemmingsreserve Lesvernieuwing	-€ 800	-€ 400	-€ 693	-€ 350
Bestemmingsreserve Ontmoetingsactiviteiten	€ 0	€ 0	-€ 46	€ 0
Bestemmingsreserve Schenkingen	€ 1.262	€ 1.484	€ 57.712	€ 1.238
	-€ 5.000	-€ 2.936	€ 51.488	-€ 4.370

BALANS (ACTIVA ZIJDE)	31-dec-24	31-dec-23	BALANS (PASSIVA ZIJDE)	31-dec-24	31-dec-23
<i>(na resultaatbestemming)</i>					
Materiele vaste activa			Eigen vermogen		
- gebouwen	€ 33.192	€ 37.869	- algemene reserve	€ 81.951	€ 85.971
- inventaris	€ 5.194	€ 6.220	- bestemmingsreserves	€ 84.315	€ 83.231
Vlottende activa			Vlottende passiva		
- vooruitbetaalde kosten / overige vorderingen	€ 2.107	€ 1.756	- nog te betalen kosten	€ 279	€ 414
- liquide middelen	€ 126.052	€ 123.771			
	€ 166.545	€ 169.616		€ 166.545	€ 169.616

4. De werkgroepen

De Heemtuin heeft een werkgroep voor: Beheer, Zomeravond, Inventarisatie Flora en Fauna, Moestuin, Kruidentuin, Bijen, Educatie, Rondleidingen, Activiteiten, Communicatie en Techniek. De leden van de elf werkgroepen doen hierna verslag van hun werkzaamheden in 2024.

Werkgroep Beheer

Haag en bos

De haag langs de noordrand van de Heemtuin komt oorspronkelijk voor in de uiterwaarden. Er staan prikstruiken zoals meidoorn, sleedoorn, hondsroos, liguster, kornoelje en kardinaalsmuts. De haag wordt jaarlijks afwisselend gedund. De biodiversiteit wordt versterkt door diverse inhammen, een insectenhotel en een vlinderheuvel. Het bos dat de zuidkant van ons gebied vormt, was vroeger een productiebos voor de mijnbouw. In het bosdeel achter het Heemhuis hebben we in de eerste maanden van het jaar weer verschillende hoge dennen omgelegd. Hierdoor valt er meer licht op de grond waardoor de begroeiing op de bodem toeneemt met als uiteindelijk resultaat meer variatie en inheemse bomen, zoals berken, eiken en lijsterbes. Om het bos voor bezoekers veilig te houden, voeren we regelmatig veiligheidscontroles uit. Bomen in slechte staat met risico dat ze bij harde wind op een pad vallen, leggen we om. Veel jonge maar ook oudere berken overleven meerdere jaren met lange periodes van droogte niet. Ondanks de controles valt er bij harde wind nog wel een keer een boom om, zoals in juli dit jaar.

Schraal grasland en heide

Voor het vierde jaar is het schraal grasland gemaaid volgens de methode sinusmaaien. Dit geeft variëteit in hoogte en leeftijd van begroeiing en vergroot de biodiversiteit (zie voor uitleg: www.vlinderstichting.nl/sinusbeheer). Begin juli is een ongeveer twee meter breed meanderend pad gemaaid. Bedoeling van sinusmaaien is om bij de tweede maaibeurt in september het hele terrein

binnen dit pad te maaien. Door de overvloedige regen en de lange bloeitijd van de kruiden op het grasland is de tweede maaibeurt een maand uitgesteld. Door de uitbundige groei was in oktober het eerder gemaaide pad nauwelijks nog zichtbaar. Omdat we geen schapen op onze heide hebben lopen, is het wenselijk om ongewenste boomopslag periodiek te verwijderen. Als we dat niet doen wordt de heide uiteindelijk gewoon bos. Grotere boomopslag verwijderen we zelf. Om voor verjonging van de heide te zorgen, hebben we dit jaar weer enkele stukken geplagd. Verder zijn er bramen

uitgegraven, dode stukken van oude hei gesnoeid en mos en strooisel van de bodem verwijderd, zodat zaadjes van de heide, die alleen op kale zandgrond kiemen, weer een kans krijgen.

Vlechtheggen en houtwallen

2024 was een groeizaam jaar, zelfs nog na september, met veel regen en relatief hoge temperaturen. Met de heggen in de Heemtuin houden we een oude traditie in stand.

In vroeger tijden werden vlechtheggen gebruikt als erfafscheiding en veekering.

Heggen zorgen voor een grote biodiversiteit, temperen de wind, verkoelen, voeren regenwater snel af via de wortels naar het grondwater en vangen stof uit de lucht. De heggen helpen bij de oriëntatie van allerlei dieren, zorgen voor beschutting van vogels en klein kruipend en lopend wild vinden er voedsel. Voor mensen vormen de heggen in alle jaargetijden boeiende landschapslijnen.

Het ambacht van heggenverdichter, voorheen heggenvlechter (Unesco immaterieel erfgoed), brengen we op zoveel mogelijk leden van de beheergroep over. Negen vlechters beheren nu de acht vlechtheggen, met in totaal een lengte van ca. 300 meter.

Onze heggen zijn verdicht met verschillende technieken, zoals buigen, knikken, invlechten en leggen. We gebruiken altijd inheems plantgoed, belangrijk voor de ecologische kwaliteit. Om de ca. 80 meter lange kruisvlechtheg aan de westelijke grens van de Heemtuin (Randwijksingel) weer in de goede stijl en vorm te krijgen, is er met regelmatige fikse inzet met snoei, gedeeltelijk nieuwe planten en binden, een chique heg gerealiseerd.

Twee wallen in de Heemtuin zijn historisch (groen erfgoed) en maken deel uit van het wallenpatroon tot over Heumensoord en verder. Op de historische wallen staan zeer oude eiken en eikenhakhoutstoven. Medio 2024 zijn we ons gaan oriënteren op de restauratie van de historische wallen in de Heemtuin. Daarbij is Jef Gielen als deskundige betrokken. Dit heeft geleid tot een voorstel aan het bestuur en hun goedkeuring om dit verder uit te werken tot een voorstel dat aan de leden kan worden voorgelegd. Inspiratie voor dit initiatief haalden we o.a. uit het Cahier 'Historische heggen en wallen in de gemeente Heumen e.o. Vroeger, nu en in de toekomst', dat in december 2023 verscheen (zie <https://www.erfgoedheumen.nl/deel10-heggen.php>).

Poelen

Het groot onderhoud van de zuidelijke kleine poel bij het Heemhuis in het najaar van 2023 heeft de waterkwaliteit enorm verbeterd. Het groene water is nu weer helder en vol met leven. Helaas lijkt de watercrassula zich permanent gevestigd te hebben, volledige verwijdering is vooralsnog een illusie gebleken. Van de noordelijke kleine poel bij het Heemhuis was de waterkwaliteit nog goed, maar ondertussen omgeslagen naar troebel onder invloed van goudvissen.

De voornaamste klussen waren daar het tegengaan van verlanding, mattenbies weghalen, lisdodden en watercrassula onder controle houden en het regelmatig bijvullen met grondwater. Het onderhoud van de grote poel (bij het oude ven) bestaat uit water bijvullen in de zomer en onder controle houden van mattenbies, lisdodde en verwijderen van snoekkruid. We willen een balans houden tussen het laten aangroeien van de waterplanten - om voedingsstoffen op te nemen uit de poel - en het vervolgens deels afvoeren van de waterplanten om zo verlanding tegen te gaan. Op advies van de ecooloog die de Poelenwerkgroep Heumen begeleidt, hebben we dicht bij de grote poel een broeihoop gebouwd als schuilplaats voor overwintering van o.a. salamanders. Daarmee wordt de biotoop voor deze soort nog optimaler.

Akkers

Zo'n 150 jaar geleden lagen er al akkers op de plek waar nu de akkers in de Heemtuin liggen. We proberen dit karakteristieke cultuurhistorische landschapselement in stand te houden. Sinds het begin van de Heemtuin verbouwen we meerdere traditionele gewassen zoals o.a.: rogge, haver, pauwengerst, emmertarwe, spelt, paardenbonen, huttentut en vlas.

Op onze akkers overleeft een aantal soorten akkerflora die je op 'gewone' akkers niet of nauwelijks meer zult vinden. Gewassen en akkerflora op onze akkers horen bij elkaar: zonder gewassen geen akker en zonder akker geen akkerflora. De verscheidenheid aan soorten akkerflora vinden we net zo belangrijk als de akkeropbrengst.

In 2023 hadden we te maken met extreme droogte, in 2024 was het voorjaar en het begin van de zomer juist extreem nat. Voor de meeste gewassen was al die neerslag geen probleem. De paardenbonen en de blauwe lupine vonden het helemaal geweldig en de oogst van deze gewassen was navenant. Vlas, huttentut en phacelia, gewassen die normaal gesproken weinig last hebben van droogte, vonden al die regen helemaal niks en de opbrengsten van deze gewassen vielen tegen. Alle granen deden het dit jaar prima. Toch viel de oogst van de winterrogge wat tegen, maar dat kwam omdat de winterrogge niet droog genoeg was om goed te kunnen dorsen. Het was gelukkig lang niet zo erg als vorig jaar en we hebben de zaaigoed voorraad bijna helemaal aan kunnen vullen.

Een ander gevolg van de nattigheid was een overvloed aan gestreepte witbol; zoveel, dat soms de gewassen in de verdrinking kwamen. We hebben de akkerranden daarvoor extra moeten maaien. We hebben dit jaar geen korensla waargenomen; korensla groeit vooral op wat kalere plekjes op een akker en die waren er dit jaar niet; alles stond vol met gestreepte witbol en andere grassen. Wel troffen we op de akkers een aantal soorten aan die we anders zelden of nooit aantreffen: vogelwikke, rapunzelklokje, gewone brunel en pekbloem, allemaal soorten die wel 'van natte voeten' houden.

Vrijwilligershulp door niet-leden

Op 16 maart, NLdoetdag, hebben negen externe vrijwilligers de beheergroep geholpen met het plaatsen van zitpaaltjes bij het insectenhotel en een bank langs het familiepad, plaggen op de hei en de lenteschoonmaak van de kruidentuin. Op die dag heeft een enthousiaste groep van twaalf personen van Meerbomen.nu voor de vierde keer bijna 700 zaailingen in de Heemtuin geoogst. Op 2 november, Natuurwerkdag, zaten we met zo'n vijftig mensen aan de koffie/thee, van wie twee externe vrijwilligers, die zich daarna als lid hebben aangemeld. Zij hebben geholpen met het aanleggen van een stammenstapel in het bos langs het fietspad, en het aanleggen van een plek met zand voor de betonnen bank bij het oude ven. Deze plek is aangelegd voor de educatieve 'Speuren naar sporen' en met het oog op het aantrekken van zandbijen in de toekomst. Op de Natuurwerkdag heeft - inmiddels voor de vijfde keer - een groep van twaalf vrijwilligers van Meerbomen.nu weer zaailingen geoogst, ditmaal 570.

Deskundigheidsbevordering

Meerdere leden van de beheergroep hebben deelgenomen aan webinars van de Stichting Landschapsbeheer Gelderland. In juni hebben zo'n tien leden een bezoek gebracht aan Natuurterrein Plaksche Veld van Lingewaard Natuurlijk. Enkele heggenverdichters hebben deelgenomen aan beheer van heggen in de regio en aan de 'Week van de Heg' eind november, die eindigde met een excursie in de Heemtuin. Twee leden hebben alle programmaonderdelen van deze week gevolgd inclusief deelname aan de cursus heggenverdichten.

Op verschillende werkdagen is ook aan onze eigen vrijwilligers bijscholing aangeboden, dit programma loopt in 2025 door.

Werkgroep Zomeravond

Het verslag van de zomeravondwerkgroep is geïntegreerd in het verslag van de beheergroep.

De werkgroep beheer verzorgt het groenbeheer en de landschapselementen in de Heemtuin.

De groep werkt het jaar rond op de 2e en 4e zaterdag van de maand van 9-12 uur. In de maanden juli en augustus is op een tiental ochtenden extra gewerkt om te oogsten.

De beheergroep telt bijna veertig leden. Op reguliere werkdagen zijn er meestal tussen de vijftien en twintig vrijwilligers aan het werk.

In de werkgroep beheert Chris Hägele de heggen en wallen; Rob Lock en Wilbert Jansen beheren de poelen; Erik Westerman beheert de akkers.

De beheergroep kreeg op vijf avonden in de zomer hulp van de zomeravondgroep. Deze groep bestaat uit elf leden. Coördinator van de zomeravondgroep is Marion Gruijters.

Ants Creemers is coördinator van de beheergroep.

Werkgroep Inventarisatie flora en fauna

In 2024 zijn geen inventarisaties uitgevoerd.

De werkgroep inventarisatie flora en fauna bestaat uit dertien leden (vaak ook lid van de werkgroep beheer) en werkt volgens een planning die in het voorjaar wordt opgesteld. Coördinator van de werkgroep inventarisaties is Ants Creemers.

Werkgroep Moestuin

De werkdag is dit jaar naar de zaterdagochtend verzet, zodat we samen kunnen werken met de werkgroep beheer. Als er grote klussen zijn helpen zij mee. Dat bevalt uitstekend en wordt zo voortgezet. Het onderhoud van de paden en heggen van de moestuin valt nu onder de beheergroep en is vastgelegd in de planning.

2024 was een goed groei-jaar, na periodes van droogte volgde telkens op tijd voldoende regen zodat er nauwelijks gespreid hoefde te worden. De opbrengst - zoals boerenkool, bonen, courgettes en wortelen – was voor eigen gebruik en smaakte prima. Al begin oktober was de tuin picobello winterklaar met (nieuw) gras en kartonbedekking.

Mathilde Hofmans nam eind 2024 afscheid als coördinator van de moestuin.

Haar taak wordt overgenomen door Hanneke Swinkels en Marlies van Haren. Zij gaan de moestuin in de loop van de tijd ombouwen naar de agrarische methode Permacultuur.

Permacultuur is een samengesteld begrip van de Engelse woorden permanent en agriculture. Het is een holistische benadering van tuinieren en landgebruik. Het doel is om een duurzaam ecosysteem te creëren waarin planten, dieren en mensen in harmonie samenleven.

Permacultuur in de moestuin betekent het toepassen van drie basisprincipes: rust voor de bodem (ofwel niet spitten), grond beschermen door te mulchen en diversiteit.

De werkgroep moestuin heeft zeven leden en werkt in het moestuinseizoen.

Vanaf 2024 wordt gewerkt op de zaterdagochtend, zodat ook leden van de beheergroep een handje kunnen helpen.

De coördinatoren (per 01-01-2025) zijn: Hanneke Swinkels en Marlies van Haren.

Werkgroep Kruidentuin

Ook dit jaar waren de seizoenen weer goed te zien.

Gelukkig sterft een aantal kruiden zoals: salie, tijm, smalle weegbree, munt en rozemarijn in de winter niet af en blijven ze lekker groen.

Aan het begin van 2024 was de tuin vrij kaal en het lijkt er dan op dat het nooit meer goed komt. Gelukkig zie je na enkele weken steeds meer uit de grond komen. Er staan zo'n zeventig kruiden! Daar wordt menig bezoeker blij van.

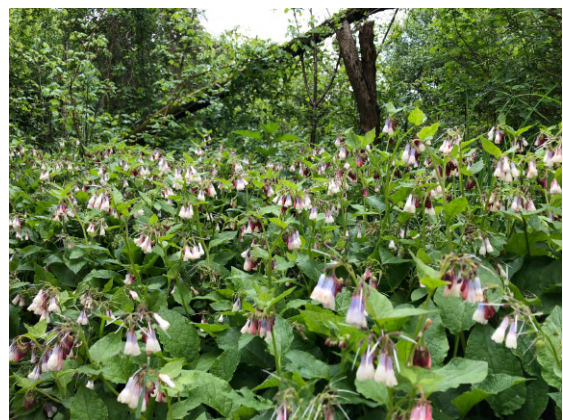
Op donderdagochtend zien zij de vrijwilligers wieden, zaaien, uitzetten, snoeien, bemesten en al wat verder nodig is. Naast mooie planten zie je in de waterbakken ook kikkers, salamanders en kleine waterbeestjes.

We zijn gestart met groter onderhoud aan de tuin. In de afgelopen jaren is op een aantal plekken de grond behoorlijk gezakt. We hebben een deel hiervan goed opgehoogd en voorzien van verse grond en compost. We gaan hier de komende tijd mee door. We willen het komende jaar nog beter met de werkgroep educatie samenwerken. Het doel is dat de schoolkinderen een zo goed mogelijk beeld krijgen van de kruiden in de tuin en de bijbehorende biodiversiteit.

Leuk om te vermelden is dat we voor het eerst een aantal niet-medicinale kruiden hebben gedroogd voor verkoop binnen de Heemtuin zoals: munt, salie, rozemarijn en marjolein. Daarnaast hebben we een aantal van onze kruidenboekjes kunnen verkopen.

Ter verdieping hebben twee leden van de werkgroep in de zomer een tweedaagse cursus gevolgd over de werking en toepasbaarheid van kruiden in het dagelijks leven. We willen deze kennis inzetten om ook meer te kunnen doen met wat we aan kruiden oogsten. Bijvoorbeeld het maken van zalf of een huidolie.

We zien weer uit naar het komende seizoen en hopelijk dient zich er een aantal nieuwe vrijwilligers aan!

*De werkgroep kruidentuin heeft vijf leden. Zij werken in het seizoen elke zaterdagochtend.
De coördinatoren zijn: Lydia van Veen en Rinko Serlier.*

Werkgroep Rondleidingen

Een keer of acht stond een van de vijf gidsen van de werkgroep rondleidingen klaar om mensen alle mooie plekjes van de Heemtuin te laten zien. Het zijn vooral andere natuurgroepen die de weg naar de Heemtuin weten te vinden. Twee werkgroepen van Natuurtuin de Goffert kwamen langs en van het IVN mensen van 'Natuur en Ouderen' en de 'Vennengidsen'. Ook de begeleiders van schooltuin de Wielewaal vroegen een wandeling aan. Een bijzondere aanvraag kwam van de zadenbibliotheek Nijmegen. In de bibliotheek in Hatert kunnen mensen zaden 'lenen'. De bedoeling is dat ze deze thuis uitzaaïen en na de bloei daarvan weer zaden terugbrengen. Hun medewerkers die een bezoek brachten aan de Heemtuin werkten in de bibliotheken van Hatert, Millingen en Malden. Een leuk initiatief, wie weet breidt het zich uit.

Verder werd er rondgeleid tijdens NLdoet, de Monumentendag en de eerste ochtend van de bijscholingscursus voor onze vrijwilligers. Het college van B&W van Heumen kwam op bezoek, maar de burgemeester en de wethouders hadden geen tijd voor een hele rondleiding, dus het bestuur stipte de grote lijnen aan. Jammer, maar ook begrijpelijk, want als wij eenmaal op dreef zijn ben je zo anderhalf uur verder.

Uitwisseling levert het soms ook op, in juni is een delegatie van de werkgroep beheer op bezoek bij Lingewaard Natuurlijk geweest, een tegenbezoek aan de vrijwilligers die in 2023 de Heemtuin Malden kwamen bekijken.

De begeleide rondleidingen worden op verzoek verzorgd door de werkgroep rondleidingen, die bestaat uit vijf gidsen.

Coördinator is Loes van der Meij.

Werkgroep Activiteiten

De werkgroep activiteiten is in 2024 niet ingevuld. Wel heeft Mathilde Hofmans zich als coördinator aangemeld. Zij zal in 2025 verder invulling geven aan deze werkgroep.

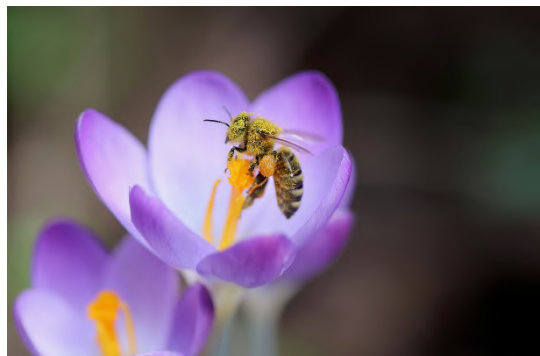
Werkgroep Bijen

De honingbijen zijn een onderdeel van diverse lessen voor de basisscholen, zoals de les 'Bijen & Co'. Imkers ondersteunen die lessen.

In het voorjaar van 2024 zijn we gestart met vier bijenvolken, waarvan één volk in het observatiekastje (de Warré bijenkast). Gedurende de zomer zijn er maar liefst zes bijenvolken bijgekomen. Jolanda van Praag had op een andere bijenstand volken over. Edwin de Vries heeft een Carnica bijenvolkje gekocht. Onze koninginnenteelt heeft een zwarte bijenkoningin opgeleverd, die bevrucht is in de omgeving van de Heemtuin. Dus ze zal door darren (mannetjes bijen) van andere soorten - de Buckfast of Carnica of Zwarte bij - bevrucht zijn. We werken nu met twee bijensoorten naast elkaar, de inheemse Zwarte bij en Carnica. En we hebben ook bastaard bijenvolken.

De Zwarte bij is op dit moment te kwetsbaar. We houden vol om deze te behouden. Eind 2024 hadden we tien bijenvolken. Nu januari 2025 zijn er negen bijenvolken, één volk heeft het niet overleefd. Afgelopen voorjaar hebben we weer honing geslingerd.

De deur van de bijenstand staat zoveel mogelijk open, bezoekers zijn dan welkom en kunnen een kijkje nemen in de Warré kast en als er een imker aanwezig is informatie krijgen over het bijzondere leven van de bij.

Helaas is dit jaar het glas van de observatieruimte vernield, hierdoor was enige tijd de ruimte niet voor bezoek toegankelijk, maar dankzij de mensen van de werkgroep techniek is er een nieuwe (kunststof) kijkwand gemaakt die hopelijk minder vandalismegevoelig is.

De werkgroep bijen bestaat uit vier imkers. Zij werken op wisselende tijden, afhankelijk van wat de verzorging van de bijen in de seizoenen vraagt.

Coördinator van de bijengroep is Janet de Graaff.

Werkgroep Educatie

Om een gevarieerd aanbod te hebben willen we voor vier leeftijdsgroepen van de basisscholen van Heumen vier verschillende lessen kunnen aanbieden (totaal zestien Heemtuin-lessen). De leerkrachten krijgen lesmateriaal (specifiek per les) digitaal toegestuurd ter voorbereiding op het bezoek aan de Heemtuin.

Educatied medewerkers (vrijwilligers/gidsen) zijn de dragende krachten van de Heemtuin natuureducatie, hun kennis van de natuur is heel divers, zo ook hun onderwijservaring. Dit geeft een mooie variatie aan inspiratie voor elkaar.

Om alle gidsen voldoende bagage te geven voor het geven van de lessen in de Heemtuin komen we enkele keren per jaar bij elkaar. Nieuwe of vernieuwde lessen worden door de educatiemedewerkers, voordat ze aan groepen kinderen gegeven worden, eerst met elkaar in de werkgroep gedaan om er zo voldoende kennis van te hebben. In het voorjaar van 2024 deden we samen de les 'Land- en Waterdiertjes'.

In het lesseizoen Voorjaar 2024 zijn tussen april en juni **14 lessen** gegeven:

groep 1-2: Dierenbewegingsles (2x) en Kleine Beestjespad (2x)
groep 3-4: Het is Voorjaar (5x) en Speuren naar Sporen (1x)
groep 5-6-7-8: Land- en Waterdiertjes (3x)
groep 7-8: Bijen&Co (1x)

In het lesseizoen Herfst 2024 zijn tussen september en november in totaal **28 lessen** gegeven:

groep 1-2: Kabouterpad Herfst (4x) en Kleine Beestjespad (4x)
groep 3-4: Speuren naar Sporen (9x)
groep 5-6: Banjeren in de Herfst (5x)
groep 7-8: Bosles (6x)

In het voorjaar waren zeventien lessen gepland. Door te erge regen moesten twee lessen verplaatst worden, maar regende het nog harder op de nieuw geplande dag..... en kon de les helaas weer niet doorgaan. Eén geplande les werd vergeten door de leerkracht.

In de herfst waren er maar liefst dertig lessen aangevraagd! Om zo veel mogelijk lessen te kunnen plannen, werd op twee ochtenden twee keer achter elkaar een les gegeven en op verzoek van leerkrachten kwamen twee klassen gelijktijdig. Het was een vol rooster. Het lukte niet helemaal om voor alle aanvragen voldoende gidsen in te plannen. Enkele lessen zijn daarom doorgeschoven naar het volgende lesseizoen.

In 2024 is volop ingezet op werving van nieuwe educatiebegeleiders via de website van de Heemtuin, de vrijwilligerswebsite 'doeninheumen.nl' en in 'Topic'. Met succes, door de aanmelding van enkele nieuwe educatiebegeleiders hebben we gelukkig verjonging en versterking gekregen.

De belangstelling voor de Heemtuin vanuit scholen in de omgeving blijft groot. Helaas kunnen we geen lessen aanbieden voor scholen buiten de gemeente Heumen. Leerkrachten krijgen dan de informatie dat zij met hun schoolklassen altijd zelf de Heemtuin mogen bezoeken en gebruik kunnen maken van de educatieve speurtocht 'Pieter Konijn' (leeftijd vanaf groep 3) en/of voor jonge kinderen de natuurwandeling 'Kaboutertocht'.

Ook in 2024 konden we een beroep doen op de werkgroep beheer; door hen werd bij de stenen bank een nieuwe zandplek gemaakt ten behoeve van de les 'Speuren naar Sporen'. We hebben er bij de lessen goed gebruik van kunnen maken en voor bezoekers blijft het een plekje waar met zand gespeeld kan worden.

De werkgroep educatie bestaat uit vijftien enthousiaste educatiebegeleiders.

Tijdens het educatieseizoen zijn bij iedere les drie à vier educatiebegeleiders aanwezig. Buiten het educatieseizoen ontwikkelen ze lesmateriaal. De speurtocht 'Pieter Konijn' en de natuurwandeling 'Kaboutertocht' zijn gemaakt door de werkgroep educatie.

Coördinator educatie is Mirjam Jetten.

Werkgroep Communicatie

In 2024 is er veel gebeurd wat betreft de communicatie vanuit de Heemtuin. In 2023 werd er nog gerapporteerd dat er geen echte werkgroep communicatie was, dat was in 2024 wel anders. De werkgroep communicatie werd (her)opgericht (naast alle andere vrijwilligers die al wat met communicatie doen en dit hebben doorgezet, zoals de Topic-stukken, Heemrank etc.). In 2024 hebben we gefaseerd het beheer van Facebook en Instagram overgenomen en later ook de berichten voor het Gemeentenuws van Heumen. Alle publieksactiviteiten worden daarin gemeld.

Het bereik op social media is veel groter geworden, sinds april 2024 hebben we meer dan honderd berichten geplaatst op Instagram en Facebook, maar ook meer dan honderd korte verhalen. Hierdoor hebben we veel vaker reacties - vooral uit Malden en Nijmegen, maar ook daarbuiten - en een groter bereik gekregen. Volgens Facebook hebben we een bereik gehad van 65.000, maar neem dit vooral met een korreltje zout.

Met regelmaat plaatsen we berichten uit de diverse werkgroepen, ook om hen in het zonnetje te zetten en meer te laten zien van alles wat er in de Heemtuin gebeurt. Zo streven we naar meer herkenbaarheid en continuïteit in het plaatsen van berichten. Naast dat we vooral ook in het moment delen, verzinnen we constant kleine rubriekjes om onderwerpen uitgebreider aan bod te laten komen (zoals de kruiden en onkruid). Hierdoor komen er iedere week wel twee à drie (en soms meer) berichten online.

We werken steeds vaker samen met fotografen die onze prachtige Heemtuin hebben gevonden, en hier is een aantal bijgekomen door ons bereik.

Verder waren we onderdeel van de landelijke promotie voor de Natuurwerkdag.

We zijn begonnen aan het opbouwen van een beeldbank, zodat alle mooie foto's bewaard blijven en ook dat het beeldmateriaal volgens AVG en met toestemming gebruikt kan worden. Hoewel het eerst veel vragen was naar foto's, weten steeds meer vrijwilligers ons vanzelf te vinden met hun mooie foto's, die we dan weer met alle liefde gebruiken om te laten zien hoe mooi onze Heemtuin is.

Ook hebben we veel inspiratie opgedaan over hoe we nog meer de Heemtuin kunnen promoten. In samenwerking met de websitebeheerder (Wim van der Meer) willen we in 2025 nadenken over onze uitstraling en huisstijl.

Leuk om te weten, een aantal van onze nieuwste vrijwilligers heeft ons gevonden via sociale media!

Vind je het leuk om een keer een stukje te schrijven voor de sociale media of heb je een mooie foto gemaakt? Laat het ons vooral weten via communicatie@heemtuinmalden.nl of stuur een whatsappje of spreek ons aan tijdens een van de vele ochtenden dat we er zijn.

De werkgroep communicatie bestaat uit drie leden. De coördinator van de groep is Maaïke ten Westenend.

Wim van der Meer beheert de Heemtuin website. De website trok in 2024 ongeveer 4000 Nederlandse bezoekers.

Erik Westerman verzorgt info over de akkers op Instagram en sites google.

Loes van der Meij en Emmy Meijers plaatsen elk kwartaal in Topic een artikel met als onderwerp de natuur in de Heemtuin.

Werkgroep Techniek

Het afgelopen jaar heeft de werkgroep techniek wederom de nodige zaken aangepakt. De leden van de Heemtuin komen regelmatig met vragen en opdrachten om technische zaken op te pakken. Het is een goed uitgangspunt dat we elkaars deskundigheid vinden en waarderen. Binnen de werkgroep techniek zijn er geen mutaties geweest en de groep bestaat nog altijd uit dezelfde zes mensen.

Welke werkzaamheden zijn afgelopen jaar aan de orde geweest?

De ondergrondse accu-opslag is in het voorjaar gerealiseerd. Dat was een flinke klus met ook de nodige complicaties. Zo is de waterdichtheid van de put een moeilijk op te lossen dilemma.

De achterdeur van de werkruimte is beter beveiligd. Er zijn verstevigingen in en om de deur gemonteerd en het slot is aangepast.

Er is een bank geplaatst langs het familiepad. Via de Bosgroep in Gennep hebben we heel gunstig een kant en klare bank kunnen aanschaffen. Deze moesten we alleen nog ingraven en dat is op de NLdoetdag een van de klussen geweest.

Om de wandkast uit te lichten is er in de bezoekersruimte een extra spot gemonteerd.

Op de kruising van de paden is een boomstambank aangelegd. Deze boomstam konden we gunstig inkopen bij onze vaste houtleverancier.

Een aantal van de betonnen liggers tussen de vijvers was gebroken. Deze zijn vervangen met bestaand materiaal.

Bij de composthoop zijn nieuwe informatieborden gerealiseerd. Voor de werkgroep educatie zijn nieuwe boomschijven gezaagd.

Verder verzorgen wij de kwaliteit en conditie van de werkgereedschappen en de apparatuur. Ook inventariseren wij eenmaal per jaar in de aantallen van de gereedschappen. We houden de werkruimte en de zolder op orde en toegankelijk.

Een flinke klus was het vervangen van de ramen van de bijenstand. Helaas waren de ruiten als gevolg van vandalisme vernield. Gelukkig waren de ramen voorzien van veiligheidsglas waardoor groter onheil is voorkomen. Om de bijen niet te verstoren is in eerste instantie gekozen om een tijdelijke oplossing aan te brengen. De ramen zijn met platen afgedekt. Nadat voor de bijen de rustperiode was aangebroken en er veilig gewerkt kon worden, is het glas vervangen. Nu is dik kunststof glas gemonteerd. Dit kunstglas schijnt nagenoeg onbreekbaar te zijn.

De verstopping van de riolering kwam helaas ongelegen en is uitgelopen op een flinke klus. In het rioleringsysteem zijn diverse putten aangebracht. Die putten vormen een onderdeel van de riolering en worden door de gemeente onderhouden, dat heeft de gemeente aan een bedrijf uitbesteed. Dat maakte de zoektocht naar de verstopping extra gecompliceerd. Zat de verstopping bij het gemeentedeel of bij het Heemhuis. Er was enige haast bij omdat de nieuwjaarsbijeenkomst aanstaande was. Uiteindelijk is het probleem voortvarend opgelost. Voor de langere termijn is er werk aan de winkel. Het blijkt dat de riolering op een aantal plaatsen verzakt is. Voor de toekomst is hier het nodige werk te verwachten.

Coördinator gebruik Heemhuis is Julianne van Megen.

De werkgroep techniek bestaat uit zes leden. Coördinator is Leo Mertens.

Chris Hägele is technisch adviseur en beheert tevens de gereedschappen. Stan Sutmuller is bouwkundig adviseur.

Paul Noort loopt de afvalronde en regelt de afvoer van het afval.